

ARKEOLOGISEN KOHTEEN TARKASTUS

--	--	--

Tunnistetiedot

Kunta: Luvia Inventointinumero: _____
 Alue: Anteskeri Luokka: II
 Nimi: Anderskerin torppa Ajoitus: Hist.
 Kohteen laji: Röykkiöitä, myllynperusta Lukumäärä: 2 -3
 Kohteesta muita kortteja _____ kpl (ks. täyttöohjeet)
 Tarkastaja: Leena Koivisto Tarkastusaika: 11.10.2002

Sijaintitiedot

Peruskartta 1141 08 Pinta-ala _____
 x = 6810 62 y = 1524 71 z = 5
 Suunta ja etäisyys kirkosta tms. Luvian kirkosta 10 km NW

Hoito ja kunto (ks. täyttöohjeet)

A B C D E F G

Tila ja omistaja (ks. täyttöohjeet)

Kylä/kaupunginosa: Sassila
 Tila/Rno/Nimi 1:254

tai Kortteli/tontti/palsta _____

Omistaja: Vahti? Puhelin: _____

Osoite: _____ Postitmp: _____

Kiinteistötunnus

442	409	1	254
-----	-----	---	-----

 vuokrattu, ks huomautukset

Lisää kiinteistöjä kpl

Aiemmat tiedot:

E. Granit: Luvian kiinteät muinaisjännökset. Käsikirjoitus Museoviraston ark. osaston top.arkistossa.

Aiemmat löydöt:

Tarkastuslöydöt:

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

kartat peruskarttaote

muut liitteet:

negatiivit:

diat:

Tarkastuksen aihe:

Eeva Hermonen on useaan kertaan informoinut Anteskerin saarella sijaitsevista röykkiöistä ja toivonut paikalle tarkastusmatkaa. Matka toteutui 11.10. Brita ja Olavi Salkon veneellä. Samassa yhteydessä tarkastettiin myös Hyviluodon saaren korkeimmalla kohdalla sijaitseva pirunpelto- ja röykkiökohde.

Kohteen kuvaus: Anteskeriksi kutsutaan Hyviluodon saaren pohjoispäätä, joka aikanaan on ollut oma saarensa, mutta ollut nyt kasvaneena kiinni Hyviluotoon jo pari sataa vuotta. Kohde sijaitsee Anderskerin torpan pohjoispuolella kohoavan pienen kallion päällä. Paikalla on aikanaan (1900 –luvun alussa) sijainnut tuulimylly, josta vielä kertovat paikalle jääneet myllynkivet. E. Granitin kertomuksen mukaan torpan ja myllyn välissä on sijainnut “kaksi hiittenkiuasta, joista toisen yli on rakennettu kiukaan kivistä kiviäita”. Lisäksi hän mainitsee paikalla sijainneista kahdesta muusta hiidenkiukaasta, jotka “torpan isäntä sanoi alentaneensa mäen tasalle kun olivat tiellä”. Näiden paikka kuitenkin oli vielä Granitin mukaan selvästi nähtävillä.

Edelleen kallion päällä oli nähtävissä runsaasti kivikkoa, kiviäitaa sekä ainakin yksi selvä röykkiö. Kiviäita lienee Granitin mainitsema, se sijaitsee kivikossa lähinnä torppaa ja erottaa sitä ja myllyn paikkaa. Välittömästi oletetusta myllynpaikasta – jossa nyt ovat myllynkivet – pohjoiseen sijaitsee selvä pyöreähkö röykkiö, jonka halkaisija on 2 – 3 m, korkeus n. 0,6 m. Röykkiön on koottu samasta kivistä, jota sen ympäristössäkään on: pyöreäköistä veden hiomista kivistä, jotka ovat suhteellisen tasakokoisia, halk. noin 30 –40 cm. Röykkiö näyttää varsin ehjältä eikä sitä ole päältäkään pengottu. Kivet ovat sammaloituneita, kasvillisuutta röykkiön päällä ei ole. Mitä ilmeisimmin tämä on Granitin mainitsema toinen, hyvin säilynyt hiidenkiuas. Röykkiö on selvästi ihmisen tekemä, mutta sen ikä ja tarkoitus jäävät epäselviksi. Granitin mainitsemat tuhotut röykkiöt lienevät sijainneen edellisestä pohjoiseen saman kallion päällä. Tässä on edelleen kivikkoa, tasaista, lähinnä pirunpeltoa muistuttavaa, jossa voi havaita useita samansuuntaisia painaumia, korkeuskäyriä vasten kulkevia “vakoja”. Näitä informanttini paikalla (Brita ja ? Salko) pitivät mahdollisina hautoina, mutta nähdäkseni tämä ei ole mahdollista. Ehkä painaumat ovat syntyneet kivikkoon Anderskerin torpan isännän hävittäessä ja “alentaessa” siinä sijainneita tiellä olleita röykkiöitä. Paikka olisi sopiva mainittujen kahden muun, jo hävitetyn röykkiön paikaksi.

Ympäristö ja maasto: (vesistö, vesistököödi, rakennukset, tiet, sorakuopat jne)
Anterskeriksi kutsutaan Hyviluodon pohjoispäätä, joka aikanaan on ollut oma saarensa. Anterskerin korkein kohta on kohdealueesta pohjoiseen ja n. 7,5 m mpy. Kesäasuntona toimivaa Anderskerin torppaa, joka sijaitsee välittömästi kohteen alapuolella rinteessä, on viime vuosian vähitellen korjattu, torppaa ympäröi perinteinen saaristolaismaisema katajaketoinen. Tosin umpeenkasvu uhkaa täälläkin. Röykkiöiden sijaintokohdalle näkyy meri kummallakin puolella, saari on tältä kohdin hyvin kapea. Ympäristössä kasvaa vähäistä sekametsää.

Laajuuden arviointiperuste: Näkyvät rakenteet

Luokitusehdotus perusteluineen: II, kiinteä muinaisjäänös historialliselta ajalta, myllynpaikka

Ehdotus suoja-alueeksi:

Havaintomahdollisuudet: hyvät

Opas: Brita ja Olavi Salko, Katjamäentie 9, Laitila
Puh. 02 – 851 444

Rauhoitustoimenpiteet maastossa:

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys: Luvian saaristoon on valmistumassa ranta-alueiden osayleiskaava. Kaavaehdotuksessa Anderskerin torppa on merkitty suojeltavaksi rakennukseksi ja ympäristö aluemerkinällä /s, kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, jolla ympäristö säilytetään.

Lähilöytöjä:

Selostus jätetty

15.10.2002

Aika

Pori

Paikka

Allekirjoitus

Leena Koivisto

Jatkotoimenpiteitä:

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Mielestäni on selvää, että kallion päällä on luontainen jääkauden huuhtoma kivikko. Kivikkoa on ihminen kuitenkin jossain vaiheessa muotoillut, melko varmana voidaan pitää, että paikalla on 1800 -luvun lopussa ollut 4 ihmisen tekemää røykkiötä, joista kaksi on torpparin toimesta tasattu ja yhtä käytetty osana kiviaitaa. Myös myllyn rakentamisessa kiviä on varmasti käytetty, mutta edelleen selvimmin näkyvä røykkiö lienee ollut paikallaan myös myllyn käyttöaikana. Milloin ja minkä vuoksi røykkiöt on rakennettu jää epäselväksi. Alhaisen sijaintikorkeuden perustella ne eivät kuitenkaan voi ajoittua ainakaan keskiaikaa vanhemmiksi.

Täyttöohjeita:

Tunnistetiedot

Mikäli kohteen alueella on useampia muinaisjäännöslajeja (esim. asuinpaikka ja røykkiötä), täytä samalla nimellä ja inventointinumerolla useampi kortti

Hoito ja kunto

A. Kunto: 1=koskematon, 2=tutkittu osittain, 3=tutkittu kokonaan, 4=tuhoutunut osittain, 5=tuhoutunut kokonaan, 6=tutkittu ja tuhoutunut osittain, 7=tutkittu ja tuhoutunut kokonaan

B. Alkuperäisyys: 1=täysin alkuperäinen, 2=entisöity osittain, 3=entisöity kokonaan 4=siirretty alkuperäiseltä paikaltaan

C. Hoitotarve: 1=vaatii entistämistä, 2=vaatii kunnostamista, 3=vaatii puhdistamista tai esiin kaivamista, 4=vaatii tuki- tai suojarakenteita, 5=vaatii tutkimuksia tuhoutumisen estämiseksi, 6=vaatii jatkuvaa hoitoa, 7=ei vaadi hoitotoimenpiteitä

D. Hoitotilanne: 1=peruskunnostettu, 2=tuettu rakentein, 3=pidetään puhtaana

E. Rajaustarkkuus: 1=rajattu arvion pohjalta, 2=rajattu osittaisella koekaivauksella, 3=rajattu kokonaan epävarmasti koekaivauksin, 4=rajattu kokonaan luotettavin koekaivauksi, 5=rajattu näkyvien rakenteiden perusteella

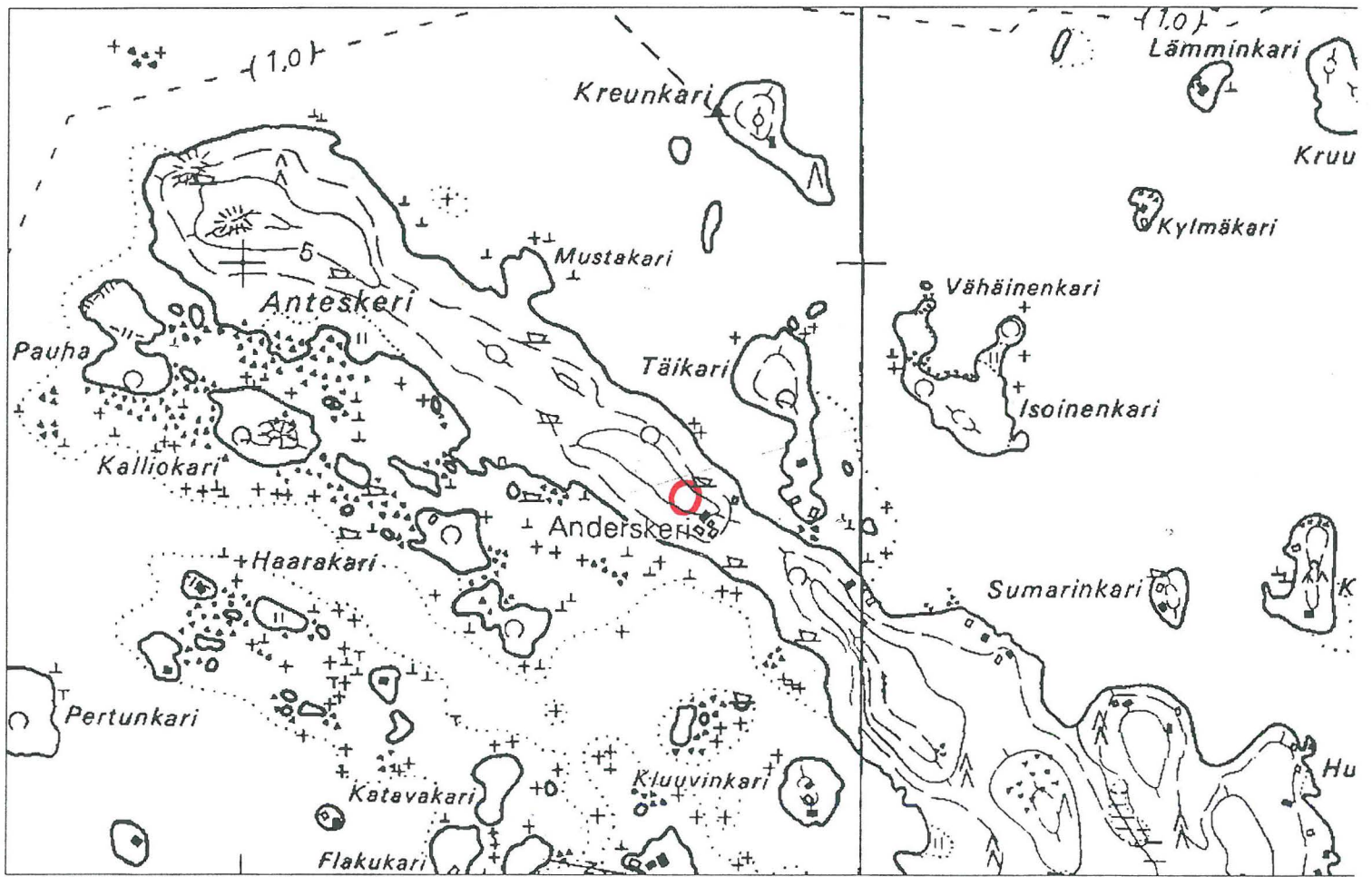
F. Vahvistustapa: 1=rajattu vain muinaisjäännös, 2=rajattu vain suoja-alue, 3=rajattu sekä muinaisjäännös että suoja-alue

G. Maastomerkintä: 1=kuparitaulu, 2=kertova taulu, 3=paalurajaus ilman taulua, 4=paalurajaus ja taulu, 5=aitaus ja taulu, 6=rakennus ympärillä ja taulu

Tila ja omistaja

Mikäli kohde on useamman kylän tai kunnan alueella, TÄYTÄ LISÄKORTTI

OPE PERUSKARTASTA 1141 08 'Lankooru'

Muinaistieteellinen toimikunta

Esihistoriallinen osasto

Kansallismuseo

Helsinki,

25 / 2. 1948

N:o 293-

Lassilan talo,

Luvia.

Huhtikuun 2 päivänä 1883 annetun asetuksen mukaan ovat kaikki kiinteät muinaisjäännökset, kuten entisajan kalmistot, hautakummut, uhrilähteet ja -kivet, pyyntipaikat, muinaislinnat yms. rauhoitetut ja niiden penkomisesta tai tahalllisesta turmelemisesta on säädetty rangaistusseuraamus. Koska lähivuosina maassamme tullaan suuressa määrin harjoittamaan rakennus- ja raivaustoimintaa, on muinaisjäännösten tuhoutumisvaara suuri. Tämän vuoksi katsomme ikävien sattumusten välttämiseksi tarpeelliseksi ilmoittaa Teillekin, että tietämämme mukaan on Hyviluodossa Santaminan loukon kohdalla on komea kivistä koottu hiidenkiuas eli röykkiö. Ylempänä olevalla harjulla on ollut 2 hiidenkiuasta, joista toinen oli vielä tämän vuosisadan alussa jällellä.

Hyviluotoon kiinnikasvaneessa Anderskerissä on Lassilan tilan päärakennuksen ja myllyn välillä 2 hiidenkiuasta, ainakin toinen erikoisen hyvin säilynyt, toisen yli tehty kiviainetta. Kaksi muuta samassa paikassa ollutta hiidenkiuasta oli silloinen isäntä (1900-luvun alussa) tasoittanut, mutta kiuaskaitten pohjat vielä jällellä.

Ellei muinaisjäännöksen sijaintipaikka enää ole Teidän maattanne, pyydämme Teitä hyväntahtoisesti esittämään nämä tiedot maan nykyiselle haltijalle tai ellette sitä voi tehdä, jättämään tämän kirjelmän nimismiehelle perille toimittamista varten viranomaisten keskinäisestä virka-avusta 17.12.1936 annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisesti.

Jos jokin tarpeellinen rakennus- tai raivaussuunnitelma uhkaa tunnettua muinaisjäännöstä tai jos työn aikana tulee esiin jotain muinaisjäämistöön viittaavaa,

esim. k i v i k a u d e n a s u i n p a i k a n l ö y d ö k s i ä : hietikkokankaalta tai rinnepellolta kuopantein koristeltuja saviastian paloja; p a k a n a l l i s e n p o l t t o - k a l m i s t o n t u n t o m e r k k e j ä : k i v i k o s t a m a a n p i n n a l t a t ä i k i v e n j a m a a n s e k a i s e n k u m p a r e e n s i s ä s t ä n o k i s t a m a a t a , p o l t e t u n l u u n s i r u j a , k a r k e a s a v i s i a a s t i a n p a l o j a j a e r i l a i s i a e s i n e i t ä - y k s i n o m a a n k i v i s t ä k a l l i o p o h j a l l e k a s a t u i s s a h a u t a r a u n i o i s s a h a r v o i n o n m i t ä ä n l ö y d ö k s i ä ; p a k a n u u d e n a j a n r u u m i s h a u t o j e n k a l u s t o a : t a v a l l i s e a t i a l l e m e t r i n s y v y d e e s t ä l u u r a n g o n o s i e n j a u s e i n a r k u n j ä ä n n ö s t e n k i n o h e l l a p u v u s t o n e s i n e i t ä j a m u u t a h a u t a k a l u s t o a t a i u h r i k i v i ä , j o i s s a o n y l ä p i n n a l l e h a k a t t u j a k u o p p i a i k ä ä n k u i n h e i t t o p a l l o n p a l n a n t e i t a ,

on siitä heti ilmoitettava nimismiehelle edelleen tiedoittamista varten tai suoraan postitse os: Esihistoriallinen osasto, Kansallismuseo, Helsinki, tai puhelimitse: Helsinki 44.801 tai 44.803. Esih.os. ottaa silloin yhteyden asianomaisen kanssa ja neuvottelee tiellä olevan muinaisjäännöksen tutkimisesta, siirtämisestä tai asian järjestämisestä muulla tavoin, siten että käynnissä oleville töille ei koituisi viivytystä.

Mikäli tunnette paikkakunnallanne muita yllämainitun tapaisia tai toisenlaisia muinaisjäännöksiä, jotka arvelunne mukaan eivät vielä ole tiedossamme, pyydämme niistä hyvántahtoisesti ilmoittamaan.

Samoin toivomme tietoja paikkakunnalla mahdollisesti olevista maasta tai suosta löydetyistä tai muuten saaduista kivi-, rauta-, luu- tai puuesineistä, joita voidaan epäillä muinaisesineiksi, jotta voisimme pyytää ne tänne tarkastettaviksi ja mahdollisesti museon kokoelmiin lunastettaviksi. Sillä vain Teidän, paikkakuntalaisten, suosiollisella avustuksella on mahdollista saada kaikki tämän tapaiset korvaamattomat entisajan elämän kuvastajat suojelluiksi ja talteenotetuiksi jälkipolvia varten ja siten hyödyttämään paikkakuntanne ja samalla koko maan entisaikojen elämän selvittämistä.

Esihistoriallisen osaston puolesta:

Liitteenä:
Vapaakirjekuori saapumisilmoituksen palauttamista varten.

K. Palmu

12.10.2001

Luvian kunta/
Luvian kunnanhallitus
Kirkkotie 17
29100 Luvia

Viite: Lausuntopyyntöne 12.9.2001

Asia: **Lausunto Luvian kunnan ranta-alueiden osayleiskaavaehdotuksesta**

Ympäristösuunnittelu Oy:n Tampereen toimisto on laatinut Luvian kunnan ranta-alueiden osayleiskaavaehdotuksen. Luvian kunnan ranta-alueiden osayleiskaava on laadittu rakennuslain mukaisena vahvistettavana osayleiskaavana, joka tullaan hyväksymään Luvian kunnanvaltuustossa oikeusvaikutteisena osayleiskaavana.

Kaavaselostuksen mukaan osayleiskaavan keskeisenä tavoitteena on tavanomaisen omantaraisen asuin- tai lomarakennuksen rakentamisen mahdollistaminen ilman yksityiskohtaista kaavaa. Osayleiskaavan tarkoitus on olla perusteena rakennuslupia myönnettäessä. Tavoitteena on ohjata rakentamista lähtökohtana Luvian yhdyskunnan ja luonnonympäristön tarpeet huomioon ottaen seudulliset ja valtakunnalliset näkökohdat sekä yleiset suunnitteluperiaatteet ja ympäristöön kohdistuvat määräykset ja ohjeet. Satakunnan Museo pitää erityisen hyvänä lähtökohtana sitä, että keskeisellä sijalla kaavan tavoitteissa on ollut turvata kulttuuriympäristön ja rakennetun ympäristön säilyminen suojelulla. Kaavan tavoitteissa on kiinnitetty huomiota myös uudisrakentamisen sopeuttamiseen olemassa olemaan rakennuskantaan sekä rakennetun ympäristön ja kulttuuriympäristön hoitoon.

Valtioneuvoston teki 30.11.2000 päätöksen maankäyttö- ja rakennuslakiin sisältyvistä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Kulttuuri- ja luonnonympäristöä koskeissa erityistavoitteissa on mm. todettu, että alueiden käytössä on varmistettava, että valtakunnalliset merkittävät kulttuuri- ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Erityistavoitteissa on myös esitetty, että viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit on otettava alueidenkäytön suunnittelun lähtökohdaksi. Museoviraston ja ympäristöministeriön laatiman inventoinnin mukaan (Rakennettu kulttuuriympäristö - Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt Museoviraston rakennushistorian julkaisuja 16. Hki 1993.) osayleiskaavan suunnittelualueelle sijoittuvat valtakunnallisesti arvokkaat kulttuurihistorialliset kokonaisuudet: Luvialahden kulttuurimaisema, Lemlahden kylä ja kulttuurimaisema, Säpin majakkasaari, Luvian sisäsaariston kalastajatilat ja Pirskerin vanhat kalastajatilat (mainittu kaavaselostuksen liitteessä 14). Satakunnan Museo toteaa, että koska suunnittelualue sijoittuu huomattavalta osin valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön, tulee kulttuuriympäristöä koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sisältyä myös kaavan tavoitteisiin.

Osayleiskaavatyötä varten on laadittu perusselvityksinä alueen luonto- ja maisemaselvitys sekä rakennusinventointi vuonna 1996. Inventoitava alue oli varsin laaja ja käsitti runsaasti kohteita. Lisäksi osayleiskaavatyön yhteydessä on laadittu ympäristövaikutusten arviointi, jossa on arvioitu rantojen kokonaisratkaisun vaikutukset rakennettuun ja luonnonympäristöön. Satakunnan Museo toteaa, että

PORIN KAUPUNKI
Satakunnan Museo

Käyntiosoite
Hallituskatu 11
PORI

Postiosoite
Hallituskatu 11
28100 PORI

Puhelin (02) 621 1078
Faksi (02) 621 1061

www.pori.fi/smu
E-mail etunimi.sukunimi@pori.fi
satakunnanmuseo@pori.fi

tehdyt selvitykset ovat tarjonneet hyvän pohjan rakennus- ja kulttuuriympäristön suojelulle osayleiskaavassa.

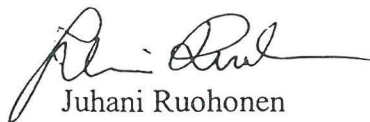
Laadittu rakennusinventointi ja sen pohjalta tehty ns. kohteiden arvoluokitus osayleiskaavatyötä varten ei kuitenkaan täysin vastannut vakiintuneita inventointimenetelmiä, eikä Satakunnan seutukaavan 5 ja Valtakunnallisesti arvokkaat kulttuurihistorialliset ympäristö -julkaisun arvoluokituksia. Kaavaprosessin edetessä yhteistyössä Luvian kunnan, Ympäristösuunnittelu Oy:n ja Satakunnan Museon kanssa rakennusinventointitietoja on tarkastettu. Lisäksi Museoviraston Satakunnan aluesuunnittelija ja Satakunnan Museon rakennustutkija tekivät 16.9.2001 tarkastuskäynnin suunnittelualueelle.

Kaavaluonnoksessa on käytetty neljää erilaista kulttuuriympäristöä ja rakennuksia koskevaa suojelumerkintää ja -määräystä (sr, /s, SM ja kh), jotka on huomioitu Satakunnan Museon suosituksen mukaisesti. Sr -merkinnällä on osoitettu yksittäiset suojeltavat rakennukset. Aluumerkinnällä /s on osoitettu osa suojeltavien rakennuksien ympäristöistä ja suppeat rakennuskokonaisuudet. Museoviraston ja Satakunnan Museon edustajien tarkastuskäynnin pohjalta esitettiin osoitettavaksi historiallisen ajan muinaisjäännekseksi osayleiskaavassa Säpissä sijaitseva vuonna 1852 rakennetun majakan raunio SM -merkinnällä ja Anteskerissä sijaitseva vanha myllyn paikka /s -aluumerkinnällä. Kaavassa on varustettu kh -merkinnällä laajemmat kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet Satakunnan seutukaavan 5 mukaisesti. Lisäksi MY-1 ja MY-2 -merkinnällä on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, jolla on ympäristöarvoja sekä mas -merkinnällä maisemallisesti arvokkaita alueita.

Kulttuuriympäristön ja rakennetun ympäristön suojelussa on joitakin puutteita, jotka Satakunnan Museo esittää vielä osayleiskaavaan merkittäväksi. Norjalaisen arkkitehti Arnebergin 1920-luvulla suunnitteleman Baekkevoldin huvilan rakennuskokonaisuuteen kuuluva - niin ikään huvilan tavoin lähinnä kansallisromanttista arkkitehtuuria edustava - sauna tulee varustaa osayleiskaavassa sr -suojelumerkinnällä. Lisäksi Södersundin tilakokonaisuuden (inventointikohde 96) talousrakennukset tulee osoittaa kaavassa /s -aluumerkinnällä. Kaavakartalla rakennussuojelumerkinät ja -kohteet on hankalasti paikallistettavissa. Selvyyden vuoksi rakennussuojelukohteet ja -alueet tulee esittää kaavaselostuksessa luettelona, jossa ilmoitetaan mitä nimenomaista kohdetta tai aluetta suojelumerkintä koskee.

Satakunnan Museo

vs. museonjohtaja

Juhani Ruohonen

vs. tutkija

Anna Mikkonen

Tiedoksi

Lounais-Suomen ympäristökeskus/Pauli Kekki
Lounais-Suomen ympäristökeskus/Soilikki Franssila
Museovirasto/rakennushistorian osasto
Satakuntaliitto/Hannu Hyssänmäki

AM/am

MAANMITTAUSLAITOS - KANSALAISEN KARTTAPAIKKA

*Lina Antskeri
Anderskeri*

Koordinaatit

Koordinaatisto:	P / N / lat	I / E / lon
KKJ peruskoordinaatisto	6810620	1524710
KKJ yhtenäiskoordinaatisto	6823088	3204417
EUREF-FIN (ETRS-TM35FIN)	6820225	204367
	61.402724	21.462531
KKJ maantieteelliset	61° 24.163'	21° 27.752'
	61° 24' 9.807"	21° 27' 45.11"
	61.402844	21.459064
EUREF-FIN maantieteelliset (~WGS84)	61° 24.171'	21° 27.544'
	61° 24' 10.237"	21° 27' 32.632"

Karttalehdet pisteessä

Yleislehtijako	114108
UTM-lehtijako	M3233F
Pelastuspalveluruutu	21M3B3